

Valentin Cundrič

Žalostinka za besedo

Valentin Cundrič je bil rojen leta 1938, gimnazijo je končal na Jesenicah, leta 1962 pa je diplomiral na slavistiki ljubljanske filozofske fakultete. Zdaj je zaposlen kot profesor slovenščine na jeseniški gimnaziji.

Cundrič je začel objavljati zelo zgodaj, tudi širši javnosti se je predstavil razmeroma mlad in dokaj nenavadno: leta 1961 sta domala hkrati izšli kar dve njegovi pesniški zbirki, *Pojoči grm* in *Krotko jutro*. Potem se je pesnik, čeprav je redno pisal v najrazličnejše literarne revije (*Mlada pota*, *Sodobnost*, *Obzorja*, *Dialogi*, *Problemi*) skorajda — če navzočnost v javnosti ocenjujemo po

bolj ali manj rednem izhajanju zbirk — demonstrativno umaknil, saj je šele za letos napovedana njegova nova pesniška zbirka.

»Valentin Cundrič,« oznako povzemamo iz Paternujeve študije o slovenski povojni liriki, »je že z naslovom prve zbirke *Pojoči grm* razkril glavno smer svojega lirskega snovanja. To snovanje ne poganja iz redkih stikov z resničnostjo, temveč je najčehše odmaknjeno v »čarobni svet« lepotnih podob, ki jih avtor gradi iz dvojnih notranjih pobud: iz svoje privrženosti romančičnemu svetu »lepote«, »sanj« in »hrepenenj« in pa iz svoje razmeroma bogate besedne domišljije, presegajoče tradicionalno romantično poetiko. Najbolj pogost in najbolj poslušen prevodnik izpovedi mu je narava, seveda ne kot opis, temveč kot svobodno snujoča ekspresija notranjosti...«

1. tudi beseda je samo človekova zunanost
človekova vsakdanjost
ježi
se svet
na preži
ujet
v strop in tla
v premična tla v premični strop
kako snetjav je tale snop

beseda prevedena v mušje brenčanje
 prevedena v razposajeno zdravo nevihto
 prevedena do spačenosti z največjo ihto
 v pomladansko in jesensko rvanje
 samcev za samice in v poskakovanje
 čutov ki se nasičeni hahljajo
 prevedena v jezike ki mlaskajo
 prevedena v dremajoče kanje

tudi beseda je samo človekov delež
 svetu: goljufivi belež
 kakor letni
 čas
 ki prijeten
 je okras
 tudi beseda je samo trkanje ob zid
 ki ne bo nikdar prebit
 manjša je od polža
 neumnejša od vola
 to je molža to je molža
 slabe volje glavobola

kar gre v robec ali školjko
 ni meso za tvojo bogomolko

2. sedanost ni beseda ki bi šla iz ljubezni
 do ljubezni opolnoči po ulicah
 sedanost: meč iz kraguljev: dvorezni
 bodalo iz kač: zares in za preplah

naj s kakšnim cesarjem tvoja duša zanosi
 nate čaka prazna kljuka za meso
 to bodo lepo zarumeneli kosi
 toplaknjeni z vinom in blagoslovljeno vodo

narobe oblečeš čas
 zato se ne moreš prav zapeti
 in ko se obleti tvoj jaz
 je šele poleti

3. prihodnost ni tišina ki bi šla iz usmiljenja
 do tišine vsako noč po prstih spat
 čebulica prisušena zaradi siljenja
 ki ne bo odsunila v življenje vrat

taka je drsalnica glist
s tega na oni svet
tak je zadnji figov list
namočen v češnjev med

umita steklenica v pajacu si: gladek
zavit v natisnjeno javno mnenje
hočeš nočeš: kažeš podbradek zadek
tolšča je pletenje

4. ne vleci se za ščetine živcev
v srajci iz nikotina
trese se triangel tvojih pivcev
ti si njihova pitnina

pod pazduho te bodo prijeli
in zamenjali v drobiž
tvojim razsežnostim bodo pregrizli globeli
in postali tvoja duša: ptičmiš

ko bi se vsaj dobro nagačil
laket volčje narave
bi si za nohte zatlačil
olupke vere in postave

5. živa meja je telo
ne pusti naprej
obesiš nase leščerbo
na eno od treh vej

svinjski pastir: zijaš
v umazano zadnjo plat sveta
ime in leščerbo mu daš
in tuniko mesa

za palec velik svet
tvoja bom zanohtnica
naboden na vzmet
zazidan v morfiju snega

6. tvoja koža jim počí
tvoja kri se jim usmradi
tvoja glava jim moči
sredi sončne pomladi

zavlečeš se globoko v želodec
svet ti pokaže golo zadnjico
razsežnosti so neubrani godec
in škripljejo kar tako

tako se prikazuje hudič
in prekličesh svoje mere
najvišje število očesc je nič
tako za nekatere

ta cepič

7. zamašek zdrizast za ta dan
plen ki ga je treba ubiti
in nasoliti na ponjavah membran
obesiti na tisoč niti

prekoračiš usodo in padeš
prislonjen na besedo ali meso
na ramah nosiš ptičjo mladež
da se ugrizi besed pokrijejo

po klinih nagote poberi obleko
odmetano obleko kos za kosom
dopolnjeno je: nisi več za vleko
ne za vabo posuto s prosom

8. spoznaš da nisi ležal le ti na tleh
tla so ležala in to na marsikom
eden od dni je mezinec drugi sredinec
eden od treh
v postelji čutov kjer je tvoj dom

iz molitvenika let
boš padel kakor suha slama
o to si ti: dvozložna smet
včasih tudi beseda sama

pustiš grlo v ptici
in obleko na bodalu lastovic
klobčič odmeva držiš v levici
z desno dvigaš svet do mokrih lic

9. o ti si operoteni zaklad
ki gre v robec ali školjko
bazalten skrčen pod pečat
čakaš svojo bogomolko

če se spreta dve besedi
 oj če se prepirata
 že nastane vojna: upogibata veje sveta
 iz njih za kamne miru košaro spleteta
 in jo za prvim ovinkom s sebe odvržeta

dve grenki kaplji v cvetlične banje
 in se razideta z rožo poletja v zobeh
 kaplji peloda med pojave bitja prerokovanje
 da je to zadnji zeh

10. ne zaupam ti več ti nevidna veja
 mojega mesa ti preja
 mojih čustev in glasilk

ne zaupam ti več ti prepasica
 mojih misli ti podlasica
 v obroču mojih nog

navidezna je bila tvoja neznatnost
 navidezna tvoja enkratnost
 med podboji mojih ust

navidezna je tvoja veličina
 videz tvoja je milina

Borut Loparnik

O nacionalnem v Lipovškovih zborih

Dva premisleka moram povedati za začetek.

Prvi zadeva tako imenovan nacionalni izraz. Dvomim, da je bilo o kakem glasbeno-vsebinskem vprašanju prelitega zadnjih sto let več črnila. Dovolj jasno je seveda, da tem razpravam v območjih, ki so jih pojasnjevala, nimamo kaj dodati. Tudi nisem prepričan, da se je bistvo problema, zajeto v preprostem vprašanju »kaj je nacionalno?«, spremenilo, saj v nekaterih delih, pri nekaterih skladateljih nedvoumno, najprej, kot osnovno, prevladujočo, samobitno potezo občutimo prav narodnostno obarvano govorico. A kakor vsekdar v življenju, je tudi tu samoumevno spoznanje najtežje pojasniti, dokazati z besedami, kar zaznavamo z notranjim sluhom, za zvočno podobo. Kompozicijske in slogovne značilnosti dajejo sprva sicer dovolj opore navidez neoprijemljivemu občutku, toda treba je stopiti le korak od šolarskih primerov, samo nekoliko se je treba izogniti tistim tisočkrat premetim dokazom, da je Musorgski . . . itd., pa se nenadoma pokaže dotlej